

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรควัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว

ในจังหวัดสมุทรสาคร

Factors Affecting the Performance of Migrant Health Volunteers toward Tuberculosis Prevention and Control in Samut Sakhon Province

นางวิชุดา เสพสมุทร* อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ชอทิพย์ บรมธนรัตน์**

Mrs. Wichuda Sepsamut; Major Thesis advisors: Dr.Chawthip Boromtanarat, Associate Professor

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา(1)คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร (2) ความรู้เกี่ยวกับวัณโรค ของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว (3)การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในแรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร (4) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในแรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คืออาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จำนวน 234 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า (1)คุณลักษณะส่วนบุคคล ร้อยละ 55.1 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 24.1 ปี ร้อยละ60.5มีสถานภาพโสด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,105 บาท ร้อยละ 71.8 ประกอบอาชีพต่อเนื่องประมงทะเล ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเฉลี่ย 2.6ปี จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือนเฉลี่ย 3.8 คน (2) ร้อยละ 62.8 มีความรู้เรื่องวัณโรคอยู่ในระดับสูง (3)ร้อยละ 98.3 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุม ในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา (4) ร้อยละ 55.1 มีการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคอยู่ในระดับต่ำ (5)รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการเป็น อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว สถานภาพคู่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร และจำนวนสมาชิกที่พักอาศัย อยู่ในครัวเรือนสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในแรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 21.2($R^2=0.212$)

Abstract

The purpose of this research were to study (1) personal qualities of the Migrant Health Volunteers in Samut Sakhon Province (2) Migrant Health Volunteers' knowledge of tuberculosis (3) tuberculosis prevention and control of Migrant Health Volunteers in Samut Sakhon's migrant workforce (4) study the factors affecting tuberculosis prevention and control of Migrant Health Volunteers in Samut Sakhon's migrant workforce. The study group consists of 234 Migrant Health Volunteers. Questionnaires are used as tools for this research. Data analysis is based on Descriptive Statistics and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The research showed that (1) about half (55.1%) of the volunteers were male with an average age of 24.1 years, 60.5% were single and about 71.8% were in extended fishery with an average monthly income of 6,105 Baht. Time spent as a Migrant Health Volunteers on average is 2.6 years with an average of 3.8 members living in each family household. (2) About 62.8% of the volunteers have very high level knowledge of tuberculosis. (3) 98.3% of the volunteers received news information about prevention and control of tuberculosis within the past year. (4) About half (55.1%) have low prevention and control of tuberculosis. (5) Average monthly income, time spent as a Migrant Health Volunteers, marital status, getting news information and the numbers of member in the household can collectively predict the performance of Migrant Health Volunteers toward tuberculosis prevention and control within the migrant workforce of Samut Sakhon Province to be 21.2% ($R^2 = 0.212$).

Keywords: Migrant Health Volunteers, Tuberculosis prevention and control

* สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต แผนกสาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

e-mail address Wichuda_au@hotmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail address chaw_dr@hotmail.com

บทนำ

ในช่วงภาวะเศรษฐกิจไทยอยู่ในยุคกรุงโรมัน (ประมาณปี 2520 - 2540) ประเทศไทยเปิดตัวเองเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม เราจะพบเห็นการเคลื่อนย้ายประชากรทั้งจากชนบทสู่เมือง และจากประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศไทย ระลอกใหญ่ ทั้งนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจก็คือการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมในเมืองได้ดึงเอาแรงงานไทยที่เคยทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมและภาคการผลิตอื่น ๆ เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ด้วยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในลักษณะดังกล่าวทำให้ความต้องการแรงงานโดยเฉพาะแรงงานที่อยู่ในภาคการผลิต ทั้งภาคเกษตร ประมง ก็มีเพิ่มสูงขึ้นตลอดช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา และทางเลือกของประเทศไทยจึงอยู่ที่การจ้างแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านหรือที่เรียกตามภาษาราชการว่า "แรงงานต่างด้าว" เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศหนึ่ง โดยมีลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับอีกสังคมและหรืออีกวัฒนธรรมหนึ่งผ่านการว่าจ้างแรงงาน ซึ่งการเคลื่อนย้ายลักษณะดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นในแทบทุกภูมิภาคของโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่การสื่อสารคมนาคมมิได้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของมนุษย์ดังเช่นอดีต ผสมรวมกับปัจจัยทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่มีความรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่า "แรงงานต่างด้าว" เป็นอาการอย่างหนึ่งอันเกิดจากภาวะ "ทุนนิยมโลกาภิวัตน์" รัฐบาลไทยได้เริ่มมีนโยบายอนุญาตให้มีการจ้างแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติการทำงานคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 อนุญาตให้จ้างผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอยู่ระหว่างรอการส่งกลับ แต่อนุญาตให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 โดยเริ่มให้มีการจ้างแรงงานข้ามชาติจากพม่าในพื้นที่จังหวัดชายแดนไทย-พม่า 10 จังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ กาญจนบุรี ตาก ระนอง ประจวบคีรีขันธ์ แม่ฮ่องสอน ราชบุรี เพชรบุรี และชุมพร หลังจากนั้นก็เปิดให้มีการจ้างแรงงานข้ามชาติเพิ่มขึ้นเป็นสามสัญชาติ คือ พม่า ลาว และกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ที่ขาดแคลนแรงงาน) (กฤตยา อาชวนิจกุล 2550:36)

การเพิ่มจำนวนของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย เป็นปัญหาต่อการเป็นพาหนะนำโรคติดต่อเช่น มาเลเรีย วัณโรค เอดส์ ไข้เลือดออก โรคเรื้อน ไข้กาฬหลังแอ่น ที่ประเทศไทยเคยควบคุมได้แล้ว สาเหตุเกิดจากการเข้ามาโดยไม่ได้รับการตรวจโรค การเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพ สาธารณสุข ของแรงงานที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนอนุญาตทำงานและไม่มีบัตรประกันสุขภาพ และส่งผลกระทบต่อประมาณด้านสาธารณสุขของประชากรของไทยด้วย ในขณะเดียวกันปัญหาขยะมูลฝอย ชุมชนสกปรก สาเหตุเกิดมาจากการขาดระเบียบของแรงงานต่างด้าวและความเห็นแก่ได้ของเจ้าของสถานที่โดยไม่ใส่ใจต่อสภาพสิ่งแวดล้อม ทำให้แรงงานต้องอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่แออัด สกปรก ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ และอนามัยของแรงงานต่างด้าวและสังคมไทยยังคงมีแรงงานอพยพจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งที่ถูกกฎหมายและลักลอบเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก การเคลื่อนย้ายแรงงานและประชากรเหล่านี้เพื่อแสวงหารายได้และแม้แต่การแสวงหาบริการสาธารณสุขที่ดีกว่าเดิม หรือแทนการขาดแคลนจำนวนแรงงานต่างด้าวเคลื่อนย้าย (Migrant worker) และประชากรที่เคลื่อนย้ายที่ชั่วคราว กึ่งถาวร (Cross – border population) มีสภาพความเป็นอยู่ที่แออัดขาดการจัดการด้านสุขภาพ อนามัยสิ่งแวดล้อมมี Carrier ของผู้ติดเชื้อแบคทีเรียและไวรัสอยู่ในระดับสูง ทำให้เกิดโรคติดต่อมากมาย เช่น วัณโรค มาลาเรีย เอดส์ กาฬโรค โรคเท้าช้าง เป็นต้น ความชุกของโรคต่างๆที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้คนไทยมีความเสี่ยงต่อโรคติดต่อที่ข้ามพรมแดน หรือการติดเชื้อที่แฝงอยู่เพิ่มขึ้น ปัญหาด้านสาธารณสุขที่เกิดและเพิ่มสูงขึ้นในระดับที่เป็นอันตราย เป็นเรื่องที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายฝ่าย ทั้งในกระทรวงสาธารณสุข และส่วนราชการอื่นๆที่จำเป็นเร่งรีบดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขควบคุมสถานการณ์ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติได้ ปัญหาและอุปสรรคของแรงงานต่างด้าว

ปัญหาด้านสุขภาพของแรงงานต่างด้าวพบว่าการแพร่ระบาดของโรคติดต่อที่เกิดจากสุขภาวะของแรงงานต่างด้าว แรงงานส่วนหนึ่งมีโรคติดต่อประจำตัว โรคติดต่อที่สำคัญจากการศึกษาของศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชียร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยและสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ได้พบว่าโรคติดต่อที่สำคัญที่พบจากการตรวจสุขภาพได้แก่ มาลาเรีย วัณโรค เหาซ้าง ไข้เลือดออก โรคเรื้อน และไข้กาฬหลังแอ่น ปัญหาด้านสาธารณสุขมูลฐานของชุมชนแรงงานต่างด้าว ในชุมชนต่าง ๆ เช่นที่ แม่สอด ระนอง มหาชัย มีปัญหาด้านสาธารณสุขมูลฐาน โดยเฉพาะเรื่อง ส้วมและน้ำดื่ม ส่งผลให้แรงงานมีโรคท้องร่วงเป็นประจำ นอกจากนั้นการให้ภูมิคุ้มกันโรคติดต่อแก่เด็ก ก็ทำได้ไม่ต่อเนื่อง เพราะเด็กต่างด้าวเคลื่อนย้ายตามผู้ปกครองไปเรื่อย ๆ แรงงานต่างด้าวมียุทธการตรวจสุขภาพที่น่าวิตกเพราะมีอัตราป่วยมากกว่าคนไทยถึง 2-148 เท่าตัว (สุรางค์ จันทวานิช: ม.ป.ป.)

สถานการณ์วัณโรคในแรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร การค้นหาผู้มีอาการนำส่งสัปดาห์โรคโดยเก็บเสมหะส่งตรวจ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2550 – 30 กันยายน 2551 จำนวน 1,411 ราย พบว่า มีผู้ป่วยวัณโรคทุกประเภทที่ขึ้นทะเบียนรักษาทั้งหมด 300 ราย ในจำนวนนี้ติดเชื้อเอชไอวีจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.7 ผู้ป่วยวัณโรคปอดเสมหะพบเชื้อจำนวน 108 ราย คิดเป็นร้อยละ 36 ผู้ป่วยเสมหะลบ จำนวน 142 ราย ผู้ป่วยวัณโรคปอดนอกปอด จำนวน 43 ราย ผู้ป่วยกลับเป็นซ้ำจำนวน 4 ราย และอื่นๆ จำนวน 3 ราย เมื่อแรงงานต่างด้าวเกิดการเจ็บป่วย ส่วนใหญ่จะเข้ารับบริการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาล และสถานอนามัย โดยใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกันกับคนไทย แต่มีระบบการจัดเก็บค่ารักษาที่ต่างกัน มีการดำเนินงานโครงการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคจากแหล่งงบประมาณต่างกัน ซึ่งกลุ่มแรงงานนี้เป็นกลุ่มที่เข้าถึงยาก มีข้อจำกัดด้านภาษา ค้อยโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลด้านโรคติดต่อ โรคจากการประกอบอาชีพ การวางแผนครอบครัว และการอนามัยแม่และเด็ก ขาดความรู้ ความตระหนัก มีการหาอยู่ และใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ในช่วงที่อายุยังน้อย เนื่องจากกลัวภัยอันตรายและอยากมีลูกช่วยทำงาน เนื่องจากการดำเนินงานสาธารณสุขในแรงงานต่างด้าวนั้นค่อนข้างมีปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆมากมาย อาทิ การสื่อสารไม่เข้าใจกัน ความแตกต่างด้านประเพณีวัฒนธรรมและค่านิยมต่างๆ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจึงได้สร้างเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขแรงงานต่างด้าว(อสต.)ขึ้น ตั้งแต่ปี 2548 เพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมป้องกันโรคในชุมชนต่างด้าว ซึ่งทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาครได้ร่วมกับโรงพยาบาลทั้ง 4 แห่ง จัดอบรมและจัดจ้างพนักงานสาธารณสุขต่างด้าว (พสด.) และจัดอบรมเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุข (อสต.) เพื่อช่วยสื่อสารการให้บริการสุขภาพ และสาธารณสุข ซึ่งยังไม่ครอบคลุมพื้นที่และสถานประกอบการที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานเชิงรุกด้านสาธารณสุขมูลฐานประยุกต์ในกลุ่มแรงงานต่างด้าวในชุมชน ประกอบกับปัจจุบันมีองค์กรเอกชนสาธารณสุขประโยชน์หลายแห่ง ขอรับงบประมาณเข้ามาทำงานในกลุ่มแรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งบางองค์กรขาดการประสานการทำงาน ทำให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดไม่ได้รับทราบข้อมูล และแนวทางการดำเนินงาน เกิดความซ้ำซ้อนสิ้นเปลืองด้านงบประมาณ

ปัจจุบันสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาครได้ดำเนินการพัฒนาระบบบริการสุขภาพแรงงานต่างด้าวภายใต้นโยบายกระทรวงสาธารณสุข ตามหลักประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว 30 บาท รวมทั้งงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในแรงงานต่างด้าว โดยได้จัดอบรมสร้างอาสาสมัครสาธารณสุขแรงงานต่างด้าว จำนวน 515 คน(ฝ่ายพัฒนาระบบสุขภาพแรงงานต่างด้าว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร) ซึ่งอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเหล่านี้ได้กระจายอยู่ตามชุมชนทั่วจังหวัดสมุทรสาครและในแต่ละปี ได้จัดให้มีการอบรมฟื้นฟูความรู้อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเก่า และอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวใหม่เพื่อทดแทน อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวที่ย้ายที่ทำงานและไม่สามารถติดต่อได้ เป็นประจำทุกปี การพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานแก่แรงงานต่างด้าวนั้นเพื่อมุ่งหวังอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว

ทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาครจึงได้ดำเนินการอบรมฟื้นฟูความรู้ให้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวโดยวันโรคเป็นหนึ่งในปัญหาเร่งด่วนในการอบรมเนื่องจากวันโรคเป็นโรคที่กลับมาแพร่ระบาดใหม่อีกครั้ง และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีบุคลากรในการดูแลผู้ป่วยวันโรคอย่างจริงจังในขณะที่ปัจจุบันมีบุคลากรสาธารณสุข เช่น แพทย์ พยาบาล หรือ เจ้าหน้าที่สถานอนามัยไม่เพียงพอต่อการดูแลผู้ป่วยวันโรค เนื่องจากเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องดูแลโรคอื่นร่วมด้วย ประกอบกับสถานพยาบาล หรือ โรงพยาบาลจะให้บริการรักษาผู้ป่วยวันโรค 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ทำให้เมื่อผู้ป่วยพบกับปัญหาระหว่างการรักษา เช่น การแพ้ยา ผู้ป่วยจะไม่สามารถแจ้งให้กับเจ้าหน้าที่ได้ทราบทันถ่วงที และอาจส่งผลให้ผู้ป่วยขาดการรักษาได้ การขาดแคลนบุคลากรในการดูแลผู้ป่วยวันโรค และในยุคนี้อุปกรณ์ที่ต้องออกไปประกอบ อาชีพนอกบ้านเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว จึงไม่มีผู้ดูแลผู้ป่วยวันโรค ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว (อสต.) จึงเปรียบเสมือนผู้ช่วยในการดูแลสุขภาพของแรงงานต่างด้าวในระดับชุมชนรองจาก เจ้าหน้าที่สถานพยาบาล หรือ โรงพยาบาล เพราะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับสมาชิกในชุมชน จึงอาจกล่าวได้ว่า อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานโดยเป็นผู้ช่วยค้นหาผู้ป่วยและเป็นพี่เลี้ยงในการกำกับการกินยาให้กับผู้ป่วยวันโรค เนื่องจากการกินยาอย่างต่อเนื่องโดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือ อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเป็นพี่เลี้ยงในการกำกับการกินยาจะทำให้ผู้ป่วยรักษาวินโรคหาย และลดอัตราการติดเชื้อวันโรคได้อย่างดี

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ในการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมวันโรคในชุมชน เป็นอย่างไร และปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สัญชาติ การศึกษา ประเภทกิจการที่ประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือนและระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ความรู้เกี่ยวกับวันโรค และการได้รับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมวันโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครหรือไม่อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสต.) ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป เพื่อสร้างความตระหนักให้ผู้ป่วย และครอบครัวเกิดความเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นหากผู้ป่วยขาดยาโดยให้ครอบครัวดูแลอย่างมีส่วนร่วมและเป็นกำลังใจให้ผู้ป่วยกินยาอย่างต่อเนื่อง เพราะอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเป็นเพียงแค่งานหนึ่งในการที่จะช่วยให้ผู้ป่วยวันโรครักษาหาย ในขณะที่ความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่ ผู้ป่วย ครอบครัว และชุมชน จะเป็นกุญแจสำคัญในการที่จะทำให้ผู้ป่วยรักษาวินโรคหาย และถือเป็นวิธีการในการดูแลผู้ป่วยอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับวันโรค ของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในแรงงานต่างด้าว จังหวัด

สมุทรสาคร

3. เพื่อศึกษาการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวันโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในแรงงานต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร

4. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวันโรคอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในแรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร

5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวันโรคอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในแรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร

6. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคในแรงงานต่างด้าว

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional Survey Research)

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวที่ผ่านการอบรมหลักสูตรอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว (อสต.) และปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคในแรงงานต่างด้าว พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร รวม 455 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ส.ค. 53) การคำนวณขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการใช้ในการศึกษา โดยใช้หลักการคำนวณใช้สูตรของทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1973 อ้างในบุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ์ 2549 : 71) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ในจังหวัดอาชีพรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยในครัวเรือน ระยะเวลาที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรควัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบแบบทดสอบชนิดแบบถูก – ผิด (True - False Item) เป็นแบบวัดความรู้ในการวิจัยครั้งนี้

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสารและแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จำนวน 17 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยตัวเลือก 3 ระดับ ได้แก่

ข้อความ	ความหมาย	คะแนน
ประจำ	การปฏิบัติงานจริงในกิจกรรมนั้น บ่อยๆ หรือ ทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม	3
บางครั้ง	การปฏิบัติงานจริงในกิจกรรมนั้น บางครั้ง	2
ไม่เคย	ไม่เคยปฏิบัติงานจริงในกิจกรรมนั้นเลย	1

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามด้านปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมวัณโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 6 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity) การหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม จากนั้น นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีลักษณะสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานใกล้เคียงกัน จำนวน 40 ชุด

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้อาจจากการทดลองใช้เครื่องมือมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วคำนวณด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ปกติความเที่ยงมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปจึงยอมรับว่ามีความเที่ยงที่น่าเชื่อถือได้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2537) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเที่ยงค่าของแบบสอบถามด้านการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว มีค่าเท่ากับ 0.90

4. ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวที่มีการให้คะแนนข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดและข้อที่ไม่ตอบให้ 0 คะแนน รวมคะแนนของแต่ละคน แล้วนำมาทำการวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาระดับความยากง่าย และอำนาจจำแนกจากนั้นคัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่าย (P) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 ไว้พบว่าคำถาม มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.48 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่า 0.2 ขึ้นไป เป็นข้อคำถามที่ดี ซึ่งพบว่ามีค่าอำนาจการจำแนกอยู่ระหว่าง 0.27 - 0.82

การคำนวณหาความเชื่อมั่นในส่วนของการรู้ที่มีการให้ค่าคะแนนถูกผิดโดยใช้สูตรสูตรของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson20) โดยปกติความเที่ยงมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปจึงยอมรับว่ามีความเที่ยงที่น่าเชื่อถือได้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2537) ในการศึกษาครั้งนี้ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวมีค่าเท่ากับ 0.70

5. คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติ เพื่อนำไปใช้ในแบบสอบถาม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เหมาะสมและให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในงานวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานงานกับฝ่ายพัฒนาระบบสุขภาพแรงงานต่างด้าว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้วิจัยได้ทำการแปลแบบสอบถามให้เป็นภาษาพม่า และทำการเก็บแบบสอบถามโดยมีล่ามเป็นผู้ประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มีนาคม ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2554 ทั้งนี้ได้แบบสอบถามคืน 234 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล คุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้เรื่องวัณโรค การได้รับข้อมูลข่าวสาร การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมวัณโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว โดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตลอดจนวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.1 อายุเฉลี่ย 24.1 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ร้อยละ 48.7 สัญชาติพม่า ร้อยละ 100 อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวส่วนมากประกอบต่อเนื่องประมงทะเล ร้อยละ 71.8 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,105 บาท จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือนมากที่สุด 3 คน ร้อยละ 30.8 ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว 1 ปี มากที่สุด ร้อยละ 31.2 รองลงมามีระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข 2 ปี ร้อยละ 22.6 ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว เฉลี่ย 2.6 ปี

2 ความรู้เรื่องวันโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จากการศึกษาพบว่าในภาพรวมของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวมีความรู้เรื่องวันโรคอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 62.8 รองลงมาในระดับปานกลาง ร้อยละ 34.2 และระดับต่ำ ร้อยละ 3.0 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.69 คะแนนจากคะแนนเต็ม 20 คะแนนในรายข้อมีความรู้สูงสุดในเรื่อง เชื้อวันโรคสามารถติดต่อผ่านทางระบบทางเดินหายใจ เมื่อผู้ป่วย ไอ จาม เชื้อจะออกมาพร้อมกับละอองเสมหะ คิดเป็นร้อยละ 97.4 และข้อที่มีความรู้ที่ไม่ถูกต้องในเรื่องการสูบบุหรี่มีผลต่อการรักษาวันโรค คิดเป็นร้อยละ 23.1

3 การได้รับข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมวันโรคในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา เกย ร้อยละ 98.3 แหล่งการได้รับข้อมูลข่าวสารของอาสาสมัครสาธารณสุข ได้รับมากที่สุดคือ แผ่นพับ/ใบปลิว/เอกสาร ร้อยละ 81.2 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 76.5 รองลงมาคือ การจัดประชุม /อบรมพัฒนาศักยภาพ อสต. ร้อยละ 59.8

4 การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวันโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวันโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 55.1 ระดับปานกลาง ร้อยละ 43.6 และ ระดับสูง ร้อยละ 1.3 ตามลำดับ การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวันโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.57 เมื่อพิจารณารายข้อ การนัดหมายเพื่อนบ้านให้มารับบริการสาธารณสุขตามที่ได้รับมอบหมาย มีการปฏิบัติงานระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 การช่วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสำรวจชุมชน เพื่อนำไปวางแผนในการแก้ไขปัญหา มีการปฏิบัติงานระดับต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.32

5 อิทธิพลร่วมของปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับวันโรค การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ร่วม
ทำนายการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวันโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร
พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวันโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ได้แก่ รายได้ต่อเฉลี่ยเดือน ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว สถานภาพสมรสคู่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือน โดยร่วมกันอธิบายการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวันโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ซึ่งสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 21.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด ได้แก่ รายได้ต่อเฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาในการเป็น อสต. สถานภาพสมรสคู่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร และจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางแสดง ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ(b) และคะแนนมาตรฐาน(Beta) การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณและค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจในพหุคูณ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรพยากรณ์	β	beta	t	p-value
ค่าคงที่	24.734		6.184	<0.001
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-.001	-.201	-3.138	.002
ระยะเวลาในการเป็น อสต.	.877	.184	2.985	.003
สถานภาพคู่	-2.549	-.177	-2.936	.004
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	8.620	.166	2.779	.006
จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือน	-.645	-.137	-2.287	.023

$$R^2 = 0.212 \text{ adjust } R^2 = 0.195 \text{ F} = 12.270 \text{ Sig F} = <0.001$$

ทั้งนี้สามารถเขียนสมการพยากรณ์คะแนนการปฏิบัติงานได้ดังนี้

สมการคะแนนมาตรฐาน

$$Y = -0.201 (\text{รายได้เฉลี่ยต่อเดือน}) + 0.184 (\text{ระยะเวลาในการเป็น อสต.}) - 0.177 (\text{สถานภาพสมรสคู่}) \\ + 0.166 (\text{การได้รับข้อมูลข่าวสาร}) - 0.137 (\text{จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือน})$$

จากสมการอธิบายได้ว่า หากปรับค่าตัวแปรทุกตัวในรูปสมการให้เป็นคะแนนมาตรฐานมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และควบคุมตัวแปรอื่นๆให้คงที่ แล้วเพิ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1 บาท คะแนนการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวจะลดลง 0.201 คะแนนมาตรฐาน เมื่อระยะเวลาในการเป็น อสต. เพิ่มขึ้น 1 ปีคะแนนการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวจะเพิ่มขึ้น 0.184 คะแนนมาตรฐาน เมื่อ อสต. มีสถานภาพสมรสคู่ คะแนนการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวจะน้อยกว่าสถานภาพหย่าแยก 0.177 คะแนนมาตรฐาน เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสาร คะแนนการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวจะเพิ่มขึ้น 0.166 คะแนนมาตรฐาน และเมื่อ อสต. มีสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน คะแนนการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวจะลดลง 0.137 คะแนนมาตรฐาน

6 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร

ส่วนใหญ่พบว่ามีปัญหาด้านการประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร้อยละ 20.5 ได้แก่ ปัญหาเรื่องการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว พูดภาษาไทยไม่คล่อง ช่วงเวลาที่ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ไม่สะดวก

ด้านการช่วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสำรวจข้อมูลพื้นฐาน และร่วมเฝ้าระวังโรค วิเคราะห์ข้อมูลและใช้ข้อมูลด้านสาธารณสุข ร้อยละ 15 ได้แก่แรงงานต่างด้าวไม่ให้ความร่วมมือและไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ การประสานงานในทีมของ อสต.ล่าช้า บางพื้นที่การคมนาคมไม่สะดวกทำให้เก็บข้อมูลเป็นไปได้ด้วยความลำบาก การทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง

ด้านการช่วยเจ้าหน้าที่ในการให้บริการเชิงรับและเชิงรุก เช่น เป็นล่าม ช่วยติดตามผู้ป่วยวัณโรคร้อยละ 13.2 ได้แก่ ผู้ป่วยไม่ให้ความร่วมมือ อสต.ไม่มีเวลา การคมนาคมไม่สะดวก และติดตามผู้ป่วยไม่พบเนื่องจากการย้ายถิ่นบ่อย

ด้านการช่วยแจ้งข่าวสารที่สำคัญด้านสุขภาพและอื่นๆ แก่กลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 6.4 ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายไม่ให้ความร่วมมือและไม่ยอมรับฟังข้อมูล

ด้านการสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน ร้อยละ 4.3 ได้แก่ แรงงานต่างด้าวไม่ให้ความร่วมมือและไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำและการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

จากผลสรุปการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ โดยมีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวภาพรวมอยู่ในระดับต่ำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.57 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า (1) การประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการปฏิบัติงานระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.64 (2) ช่วยเจ้าหน้าที่สำรวจข้อมูลพื้นฐาน เฝ้าระวังโรค วิเคราะห์และใช้ข้อมูลด้านสาธารณสุข มีการปฏิบัติงานระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.61 (3) ช่วยแจ้งข่าวสารที่สำคัญด้านสุขภาพและอื่นๆ แก่กลุ่มเป้าหมายมีการปฏิบัติงานระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55 (4) ช่วยเจ้าหน้าที่ในการให้บริการเชิงรับและเชิงรุก เช่น เป็นล่ามช่วยติดตามผู้ป่วยมีการปฏิบัติงานระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.60 (5) สำรวจชุมชนเพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมของชุมชน มีการปฏิบัติงานระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.40 ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สุพจน์ จิตสงวนสุข (2543) ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสระบุรี ปี 2543 พบว่าการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในภาพรวมอยู่ในระดับสูง การศึกษาของวิทยา หนองแบกและคณะ (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและการปฏิบัติในการป้องกันในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว ของหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านแก่นท้าว ตำบลเม็กดำ อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดมหาสารคาม ปี 2549 พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ร้อยละ 65.1 การศึกษาของวริทธิ์สา แสงไพบูลย์ (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและการเสริมพลังอำนาจกับความสามารถในการปฏิบัติงานด้านป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขเทศบาลเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่าความสามารถในการปฏิบัติในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง และการศึกษาของเอกรินทร์ โปตะเวช (2551) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับสูง ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว มีการเคลื่อนย้ายตลอดเวลา ทำให้ต้องมีการพัฒนาคนใหม่ ๆ ขึ้นมาอย่างต่อเนื่องเพื่อทดแทนคนเก่าที่ย้ายออกไปจากพื้นที่ซึ่งต้องใช้เวลาประมาณ 1 ปีหรือมากกว่า อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวจึงจะสามารถทำกิจกรรมเองได้ นอกจากนี้เวลาในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานในหลายส่วน เพราะงานอาสาสมัครไม่มีค่าตอบแทนให้ ใน

บางครั้งอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวต้องเสียสละเวลาจากงานประจำเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ไม่รู้ภาษาไทย มีความแตกต่างกันอย่างมากในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนทัศนคติ ความเชื่อและวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มแต่ละเชื้อชาติ

จากผลการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวสอดคล้องกับการศึกษาของพัชรารักษ์ ธรรมรัตนพงษ์ (2552:34) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติงานในการป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขในเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า การปฏิบัติในการป้องกันวัณโรคโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ ความรู้ในการป้องกันวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขในเรือนจำจังหวัดลำพูนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางอธิบายได้ว่าระดับความรู้ในการป้องกันวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขไม่ได้ส่งผลให้มีระดับปฏิบัติที่ดีได้ ประกอบกับอาสาสมัครสาธารณสุขบางคนถูกชักชวนให้ร่วมกิจกรรมหลายหน่วยงานของเรือนจำ ได้แก่ หน่วยงานฝึกวิชาชีพช่างไม้ งานปักผ้า เป็นต้น ซึ่งงานเหล่านี้เป็นงานที่ได้รับผลค่าตอบแทนเศรษฐกิจคือเงินปันผล เมื่อต้องทำกิจกรรมในการป้องกันวัณโรคโดยไม่ได้รับผลตอบแทนจึงทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขเหล่านี้ไม่มีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานดังกล่าว จึงมีผลทำให้การปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ

2. ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร ในการศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สัญชาติ ระดับการศึกษา ประเภทกิจการที่ประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือน ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ความรู้เกี่ยวกับวัณโรค การได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร

จากการวิเคราะห์โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว สถานภาพคู่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือน โดยร่วมกันอธิบายการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ซึ่งสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 21.2 ($R^2=0.212$)

ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว สถานภาพคู่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือน ส่วน เพศ สถานภาพโสด หม้าย หย่า/ร้าง สัญชาติ ระดับการศึกษา ประเภทกิจการที่ประกอบอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับวัณโรค ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว เนื่องจากงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวมีแนวทางการทำงานที่ไม่ชัดเจน และเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก อีกทั้งพื้นฐานความเป็นอยู่ส่วนใหญ่ของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการผลิตเพื่อส่งออกผลผลิตทางการเกษตรและประมง และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่จังหวัดสมุทรสาครอย่างต่อเนื่อง ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวส่วนใหญ่ต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพตนและครอบครัว จากงานวิจัยพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น สถานภาพสมรสคู่ และจำนวนสมาชิกที่พักอาศัยในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวมีความรับผิดชอบและภาระต่อครอบครัวที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งงานอาสาสมัครสาธารณสุขไม่มีค่าตอบแทนให้ การที่อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวจะเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องเจียดเวลาจากการทำงานประจำ ทำให้ไม่สะดวกและมีผลกระทบกับงานประจำ จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขลดลง

จากผลการวิจัยพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิทักษ์ อินดิจันทร์ (2540) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน ในอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขแต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของจิตรวดี พันธุ์ไม้ (2551:91) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงาน และการศึกษาของชาติรี จันทรตา (2552:67) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รายได้ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

นอกจากนี้จากศึกษาวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวที่มีระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวมีประสบการณ์ในการทำงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุข และเมื่อเพิ่มการได้รับข้อมูลข่าวสาร จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของยุคนธ์ หุติปัญญบุตร (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข มีผลกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข การศึกษาของจิราภา สุขสวัสดิ์ (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน

อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวที่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เพิ่มขึ้นทำให้การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รตนพรพร โขติวนิช(2551)ศึกษาพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพและปัจจัยที่มีผลต่อการดูแลตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตจังหวัดชลบุรี พบว่า สิ่งชักนำในการปฏิบัติ ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆและจากบุคลากรสาธารณสุข มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการศึกษาของสุพจน์ เจริญพรและคณะ (2552) ศึกษาอิทธิพล แหล่งข้อมูลข่าวสารต่อระดับความรู้และการมีส่วนร่วมป้องกันควบคุมโรคไข้หวัดนก กรณีศึกษาในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องไข้หวัดนกจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด ร้อยละ 78.3 รองลงมาคือ โทรทัศน์ ร้อยละ 66.5 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เรื่องไข้หวัดนกของอาสาสมัครสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในแรงงานต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวัณโรคในแรงงานต่างด้าวของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ แต่เมื่อพิจารณาพร้อมกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน พบว่ายังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว ควรมีการพัฒนาสื่อ/อุปกรณ์ที่สามารถสื่อสารกันได้อย่างเข้าใจง่ายเพื่อการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวอย่างต่อเนื่อง

ควรมีเสริมสร้างเจตคติการรับรู้เกี่ยวกับโรควัน โรคและแผนการรักษาให้ผู้ป่วย ญาติและชุมชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความตระหนักต่อการป้องกันและรักษาวัน โรค ควรมีการสนับสนุนค่าตอบแทนที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน วันโรคควรมีการยกย่องชมเชย ประกาศเกียรติคุณ หรือมอบรางวัลตอบแทนเมื่อปฏิบัติงานวันโรคได้ตามเป้าหมาย

1.2 จากการศึกษาพบว่าในภาพรวมของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวมีความรู้เรื่องวันโรคอยู่ในระดับสูงเพียงร้อยละ 62.8 ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานวันโรคในแรงงานต่างด้าว โดยจัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานวันโรคตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว และชี้แจงบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวที่ปฏิบัติงานวันโรคในชุมชนให้มีความเข้าใจชัดเจนและใส่ใจในการกระตุ้นเตือนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการควบคุมกำกับ ติดตามการดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่ที่มอบหมาย อย่างต่อเนื่อง และการปรับทัศนคติชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวโดยการสร้างความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และประโยชน์ของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวที่มีต่อชุมชน

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบFocus group Discussion ในกลุ่มของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวที่มีการประสานงานกับกลุ่มองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ NGOs เช่น มูลนิธิรักภัยไทย หมอไร้พรมแดน MSF , เครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน LPN เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกประเด็นเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมวันโรคในแรงงานต่างด้าวต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมวันโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเพื่อนำผลการศึกษาใช้ในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานป้องกันและควบคุมวันโรคในแรงงานต่างด้าวต่อไป

2.3 ควรมีศึกษาในเรื่องของความคิดเห็นจากการดำเนินการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรค (2550) คู่มือการดำเนินงานโครงการการสร้างความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุขเพื่อการควบคุมโรค
กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมการจัดหางาน. (2552) สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว ข้อมูลคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่ว
ราชอาณาจักร ประจำปี 2552.
- กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข(2549)
แนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ นนทบุรี องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
- กานดา พูนทวีลาภ(2539) สถิติเพื่อการวิจัย กรุงเทพมหานคร ฟิสิกส์เชิงเตอร์การพิมพ์
- กฤตยา อาชวนิจกุลและคนอื่นๆ (2540) ผลกระทบจากภาวะการเกิด การเจ็บป่วยและการตายของแรงงานข้ามชาติต่อ
นโยบายสาธารณสุข ชุดโครงการวิจัยเรื่องทางเลือกนโยบายการนำเข้าแรงงานข้ามชาติของประเทศไทย :
การศึกษาข้อเท็จจริงจากกลุ่มผลประโยชน์ข้อสำรวจจากกฎหมายและการวิเคราะห์ระบบการจัดการของรัฐ เสนอ
ในการสัมมนาระดับชาติ วันที่ 26 – 28 พฤษภาคม 2540 นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล
- _____. (2540) บทสังเคราะห์สถานการณ์คนข้ามชาติและทางเลือกนโยบายการนำเข้าแรงงานข้ามชาติของประเทศไทย
ชุดโครงการวิจัยเรื่องทางเลือกนโยบายการนำเข้าแรงงานข้ามชาติของประเทศไทย : การศึกษาข้อเท็จจริงจากกลุ่ม
ผลประโยชน์ข้อสำรวจจากกฎหมายและการวิเคราะห์ระบบการจัดการของรัฐเสนอในการสัมมนาระดับชาติ
วันที่ 26 – 28 พฤษภาคม 2540 นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- จิราภา สุขสวัสดิ์.(2547). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของ อาสาสมัคร
สาธารณสุข ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาบริหารสาธารณสุข. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิตรวดี พันธุ์ไม้(2551) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในเทศบาลเมืองมาบตา พด
จังหวัดระยอง.รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ ปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิทักษ์ ยินดีจันทร์(2540) ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุข
มูลฐาน ในอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- พัชราภรณ์ ธรรมรัตนพงษ์. (2552). ความรู้และการปฏิบัติงานในการป้องกันและควบคุมโรคของอาสาสมัคร
สาธารณสุขในเรือนจำจังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาบริหาร
สาธารณสุข. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543) การวิจัย การวัดและประเมินผล พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2548) ระเบียบการวิจัยทางสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร
จามจุรีโปรดักท์

บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ์ (2549) สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร

จามจุรีโปรดักท์

ยุคนธ์ ชูติปัญญบุตร.(2546). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขในอำเภอ

แก่ง จังหวัดระยอง.วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาบริหารสาธารณสุข.

บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

รัตนพรรษ โชติวณิช.(2551.) ศึกษาพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพและปัจจัยที่มีผลต่อการดูแลตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุข

ในเขตจังหวัดชลบุรี.วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาบริหารสาธารณสุข.

บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

วิทยา หนองแบกและคณะ.(2549).ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและการปฏิบัติในการป้องกันในการป้องกันและควบคุม

โรคไข้เลือดออก ของแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว ของหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบของสถานี

อนามัยบ้านแก่นท้าว ตำบลเม็กดำ อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดมหาสารคาม.

วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาบริหารสาธารณสุข.

บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยขอนแก่น..

สำนักวันโรค.(2551). แนวทางการดำเนินงานควบคุมวันโรคแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร

แห่งประเทศไทย .

สำนักวันโรค. (2552). รายงานผลการดำเนินงานควบคุมวันโรคของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2549-2550

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนดส์ไชน์

สำนักวันโรค. (2553) คู่มืออบรมแนวทางมาตรฐานการดำเนินงานควบคุมวันโรค สำหรับคลินิกวันโรค กรุงเทพมหานคร

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร.(2553).คู่มืออาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว. สมุทรสาคร.

สุพจน์ จิตสงวน(2543) เรื่องการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสระบุรี ปี 2543วิทยานิพนธ์

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต . บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุพจน์ เจริญพรและคณะ.(2552).อิทธิพลแหล่งข้อมูลข่าวสารต่อระดับความรู้และการมีส่วนร่วมป้องกันควบคุมโรค

ไข้หวัดนก กรณีศึกษาในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารสาธารณสุข.

บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สกาวัฒน์ ลับเลิศบ (2537) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข

ในงานสาธารณสุขมูลฐานเขตปริมณฑล จังหวัดนนทบุรี.วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกรินทร์ โปตะเวช.(2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย.วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐ

ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.